

10. Писар Н. Концепція освіти упродовж життя: реалії економічного світу. 2021. URL: https://dut.edu.ua/ua/news-1-572-9142-koncepciya-osviti-uprodovzh-zhittya-realii-ekonomichnogo-svitu_kafedra-marketingu#_ftn2.

11. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Актуальність викладання навчальної дисципліни «Геокультура і геоосвіта України» у вищій школі // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2021. Вип. 33. С. 69-77. URL: <https://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/17714>.

12. Сергеева Л. Професійне орієнтування: сучасний погляд та перспективи змін // Вісник післядипломної освіти. 2021. Вип. 17 (46). С. 146-160. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/17_46_2021/pedagog/Bulletin_17_46_Pedagogika_Sergeieva.pdf.

13. Knight P. T. The Half-Life of Knowledge and Structural Reform of the Education Sector for the Global Knowledge-Based Economy. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/318380821_The_Half-Life_of_Knowledge_and_Structural_Reform_of_the_Education_Sector_for_the_Global_Knowledge-Based_Economy.

14. Skills for Social Progress, 2015. URL: <https://www.oecd.org/education/skills-for-social-progress-9789264226159-en.htm>.

15. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them, 2020. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them>.

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ЗОБРАЖЕНЬ НА МОНЕТАХ КРАЇН ЄВРОПИ: ОПИС ТА ЗАСТОСУВАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ І ПОЗАШКІЛЛІ

Мисько В.З.

Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання,

м. Кам'янець-Подільський, Україна

myskovolodymyr68@gmail.com

Мисько Т.О.

Кам'янець-Подільський лицей №17, м. Кам'янець-Подільський, Україна

myskotania357@gmail.com

Металеві грошові знаки – монети, практично з моменту свого виникнення почали використовуватись не лише за основною функцією

засобів розрахунку, але й як об'єкти колекціонування, наукового дослідження, носії певної інформації, тощо. Виник навіть певний науковий напрям, що вивчає історію походження та функціонування монет – нумізматику. Окрім того, багато грошових знаків мають ще й мистецьку цінність, над їхнім дизайном працювали справжні майстри, тому зовнішній вигляд деяких монет викликає справжнє естетичне задоволення [1].

Традиції розробки дизайну більшості монет світу мають краєзнавчу та країнознавчу спрямованість. На грошових знаках зображуються політичні та історичні діячі, видатні представники культури або типові представники населення країни. Також на них відбито різноманітні історичні та архітектурні пам'ятки, природні об'єкти, тварини і рослини, типові види господарської діяльності, історичні події, видатні події сучасності або недалекого минулого (наприклад, країни Євросоюзу, що випускають серії тематичних ювілейних та пам'ятних монет), тощо. Тому краєзнавчий та країнознавчий зміст зображень на монетах дозволяє використовувати їх як засоби навчання на уроках географії та заняттях гуртків туристсько-краєзнавчих напрямів [3].

Отже, монети є одним із найважливіших засобів наочності, які можна успішно використовувати в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) та позашкільній роботі. Їх можна застосовувати практично на кожному із етапів структури уроку чи заняття у позашкільних закладах: від актуалізації опорних знань та формування нових знань, умінь і навичок до узагальнення і систематизації навчального матеріалу, а також під час виконання дослідницьких робіт.

Гроші будь-якої країни по-своєму відображають її історію, у багатьох випадках – справжні шедеври мистецтва. Монети – і арена реалізації творчості художників, і відображення фізико- та суспільно-географічних процесів і явищ в країні, форм політичного устрою, природних умов і ресурсів. Розробка художнього дизайну більшості монет Європи мають краєзнавчий та країнознавчий характер. Зазвичай, на монетах європейських країн зображуються історичні, громадські і політичні діячі, відомі представники культури і мистецтва (художники, поети, композитори, письменники), найхарактерніші представники флори і фауни, населення країни тощо. Також на них відображено

різноманітні історичні та архітектурні пам'ятки, природні об'єкти, типові види господарської діяльності, історичні події, видатні події сучасності або історичного минулого. Краєзнавчий та країнознавчий характер зображень на монетах дозволяє активно використовувати їх як важливе джерело географічного пізнання та як нетрадиційні наочні засоби навчання [1].

З точки зору нумізматики Європу можна умовно поділити на 2 групи країн: країни Єврозони та країни поза межами Єврозони. Початково до Єврозони, яка нараховувала 11 країн, в яких євро, було введено 1 січня 1999 р. входили такі країни: Австрія, Бельгія, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Фінляндія і Франція.

Пізніше монети-євро ввели у 9 країнах: Греції (з 1 січня 2002 р.), Словенії (з 1 січня 2007 р.), Кіпрі (з 1 січня 2008 року), Мальті (з 1 січня 2008 р.), Словаччині (з 1 січня 2009 р.), Естонії (з 1 січня 2011 р.), Латвії (з 1 січня 2014 р.), Литві (з 1 січня 2015 р.) та з 1 січня 2023 р. – у Хорватії.

Є 4 країни, що не є членами ЄС, але можуть виготовляти власні монети Євро: Андорра, Ватикан, Монако, Сан-Марино. Монети мають загальний для всіх країн аверс та реверс із унікальним національним дизайном. Чотири карликові держави Європи, які використовують євро як національну валюту, також мають право карбувати монети із власним варіантом дизайну на лицьовій стороні [4].

Всі монети євро мають спільний реверс, який спроектував бельгійський дизайнер Лук Лаукс. Реверс показує номінал монети. Дизайн 1, 2 і 5 центових монет символізує місце Європи у світі (рис. 1).

Рис. 1. Дизайн євро-монет Естонії (початок обігу – 2011 р.)

Реверс 10, 20 і 50 центових монет показує процес інтеграції

держав-членів Євросоюзу (члени ЄС, що не входять в Єврозону, також зображені). Реверс монет номіналом 1 і 2 євро зображує Європу без кордонів. Всі монети містять на реверсі 12 зірок ЄС і рік випуску.

Кожна країна Єврозони карбує монети із власним унікальним дизайном аверсу. Він варіює від зображення одного і того самого малюнка на монетах всіх номіналів (наприклад, нідерландські монети) до специфічного дизайну для кожного номіналу (наприклад, італійські монети, французькі, грецькі монети тощо). Однак аверс всіх монет містить 12 зірок ЄС. Монети євро, так само як і банкноти, розроблялися за участі організацій, що представляли інтереси сліпих. Їх можуть використовувати як частково сліпі люди (бачать монету, але не можуть прочитати текст), так і повністю сліпі. Для цього по гурту монети нанесений спеціальний рельєф.

Більшість країн Єврозони віддає перевагу карбуванню монет із зображенням суспільно-географічних об'єктів. У таких країнах як Бельгія, Ватикан, Нідерланди, Іспанія, Монако, Люксембург на монетах зображені як правило їх монархи (королі, Папа Римський, герцог, князь). В ряді країн віддають перевагу зображенню національних символів (сучасні або старовинні герби) – у Португалії, Сан-Марино, Андоррі, Мальті, Латвії, Литві.

Більшість країн Єврозони віддає перевагу карбуванню монет із зображенням суспільно-географічних об'єктів. У таких країнах як Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Монако, Іспанія на аверсах монет зображені як правило їх монархи (король Бельгії Філіп I, король Віллем-Олександр, Великий герцог Люксембургу Анрі, князь Монако Альбер II, король Іспанії Філіп VI). В ряді країн віддають перевагу зображенню національних символів (сучасні або старовинні герби) – у Португалії, Сан-Марино, Андоррі, Мальті, Латвії, Литві. На деяких монетах зустрічаються відомі історичні постаті: правителі, політичні і державні діячі, композитори, поети, художники, лауреати Нобелівської премії (Вольфганг Моцарт, Берта фон Зуттнер, Данте Аліг'єрі, Мігель Сервантес, словенці П. Трубар і Франце Прешерн, грецькі діячі: Рігас Фереос, Іоанн Каподистрій, Елефтеріос Венізелос) [4].

У кількох країнах Єврозони віддають перевагу карбуванню монет із зображенням об'єктів природи (рослини, тварини, гірські масиви, сузір'я тощо). Найбільше фізико-географічних (природних) об'єктів

розміщено на євромонетах Німеччини (дубовий листочок та орел як символи країни), Кіпру (муфлон європейський), Андорри (козиця піренейська, гриф-ягнятник), Австрії (квіти тирлича, едельвейса і примули), Словаччини (пік Кривань, гірська вершина у Високих Татрах), Словенії (лелека, коні породи ліпізан, гора Триглав і сузір'я Рака).

Близько чотирьох місяців назад до цієї групи країн приєдналась Хорватія. Таким чином ця країна стала двадцятою країною, яка запровадила на своїй території єдину європейську валюту. Відповідно до місцевого законодавства, куна буде поступово виходити з обігу до 31 липня 2023 року. До введення євро, на усіх монетах цієї країни містились зображення рослин і тварин: кукурудза цукрова, виноград культурний, дуб черешчатий, тютюн звичайний, олива європейська, дегенія велебитська, соловей західний, тунець звичайний та медвідь бурий. На монетах в 2 євро зображено карту Хорватії, на 1 євро – куниця (тобто «куна»); на 50, 20 і 10 центах – відомий винахідник і фізик Нікола Тесла, а на одному, двох та п'яти центах зображені літери з алфавіту глаголиці. Максимальний (100%) відсоток зображень суспільно-географічних об'єктів на своїх монетах мають 16 країн, що становить майже 70% від усіх країн Єврозони [2, 4].

26 країн, що знаходяться поза межами Єврозони, розташовані в різних частинах Європейського континенту: від Ісландії до Туреччини, від Великої Британії до Казахстану (Табл. 1). Як і більшість країн Єврозони тут також віддають перевагу карбуванню монет із зображенням суспільно-географічних об'єктів. Серед країн, в яких на монетах повністю зображені такі об'єкти, процеси чи явища слід назвати: Білорусь, Казахстан, Азербайджан, Данію, Норвегію, Сербію, Туреччину, росію, Чехію, Швецію, Болгарію. На монетах цих країн зазвичай зображені національні символи (герби, елементи старовинних гербів тощо), відомі історичні постаті, промислові об'єкти, знакові історичні події.

У деяких країнах, що знаходяться поза межами Єврозони значну увагу приділяють зображенню представників флори і фауни на монетах своїх країн. Так, наприклад на усіх без виключення монетах Ісландії зображені об'єкти органічного світу країни: пухнаста береза, тріска,

мойва, орлан, бик та символи традиційного рибного промислу: скат, кальмар і креветка.

Таблиця 1

Характеристика зображень на сучасних монетах країн Європи, що розташовані поза межами Євросони

№ з/п	Країна	Офіційна назва валюти (або розмінна монета)	Кількість об'єгових монет в країні	Суспільно-географічні об'єкти, події, явища	% зображених суспільно-географічних об'єктів, подій, явищ	Фізико-географічні об'єкти, події, явища	% зображених фізико-географічних об'єктів, подій, явищ
1.	Азербайджан	гяпік	6	6	100	0	0
2.	Албанія	лек	6	5	83	1	17
3.	Білорусь	рубль	8	0	0	8***	100
4.	Болгарія	лев	8	8	100	0	0
5.	Боснія і Герцеговина	фенінг	7	5	71	2	29
6.	Велика Британія	фунт	8	5	63	3	37
7.	Грузія	ларі	8	5	63	3	37
8.	Данія	крона	6	3	50	3	50
9.	Ісландія	крона	8	0	0	8	100
10.	Казахстан	тенге	7	7	100	0	0
11.	Косово*	євро	-	-	-	-	-
12.	Ліхтенштейн**	-	-	-	-	-	-
13.	Молдова	лей	4	2	50	2	50
14.	Норвегія	крона	4	2	50	2	50
15.	росія	рубль	8	0	0	8***	100
16.	Північна Македонія	денар	6	1	17	5	83
17.	Польща	злотий	9	0	0	9***	100
18.	Румунія	бань (бан)	4	4	100	0	0
19.	Сербія	динар	5	5	100	0	0
20.	Туреччина	ліра	6	6	100	0	0
21.	Угорщина	форинт	8	4	50	4	50
22.	Україна	гривня	6	4	67	2***	33
23.	Чехія	крона	6	6	100	0	0
24.	Чорногорія*	євро	-	-	-	-	-
25.	Швейцарія	франк	7	0	0	7***	100
26.	Швеція	крона	4	4	100	0	0
Загальні (середні) показники			149	82	55	67	45

*Країни, які не входять в ЄС, але використовують євро без домовленості

**Ліхтенштейн карбує монети лише як ювілейні та сувенірні

*** На монетах Білорусі, Росії, Польщі, України, Швейцарії присутній рослинний орнамент

Складено за джерелами [5, 6, 7]

В країнах поза межами Євросони також віддають перевагу карбуванню монет із зображенням суспільно-географічних об'єктів.

Серед країн, в яких на монетах повністю зображені такі об'єкти, процеси чи явища слід назвати: Білорусь, Казахстан, Азербайджан, Данію, Норвегію, Сербію, Туреччину, Росію, Чехію, Швецію, Болгарію. На монетах цих країн зазвичай зображені національні символи (герби, елементи старовинних гербів тощо), відомі історичні постаті, промислові об'єкти, знакові історичні події.

Учням та вихованцям гуртків також цікаво буде ознайомитись із зображеннями на монетах Швейцарії рослинних орнаментів, що складені з різних видів рослин. На розмінних монетах цієї країни – рапенах та франках зображені стилізовані вінки: виноградної лози (5 рапенів), дубових листочків (10 рапенів), альпійських польових квітів (20 рапенів), дубових листочків та альпійських польових квітів (50 рапенів, 1 і 2 франки), квітів едельвейса – символу гір (5 франків) [4].

У деяких країнах, що знаходяться поза межами Єврозони значну увагу приділяють зображенню представників флори і фауни на монетах своїх країн. Так, наприклад на усіх без виключення монетах Ісландії зображені об'єкти органічного світу країни: пухнаста береза, тріска, мойва, орлан, бик та символи традиційного рибного промислу: скат, кальмар і креветка.

Під час вивчення тем «Загальна характеристика країн Європи» і «Економіко-географічна характеристика Великої Британії» з розділу «Європа» для десятикласників також буде цікаво дізнатись про обігову монету Великої Британії номіналом 1 фунт, на реверсі якої зображена корона зі зростаючими з неї трояндою, цибулею-пореем, будяками і конюшиною – символами частин країни (троянда Ланкастер – Англія; цибуля-порей – Уельс, чортополох – Шотландію, конюшина – Північна Ірландія. На аверсі монет Угорщини зображені: велика біла чапля, угорський ірис – один із символів нації, балабан – рідкісний вид великих соколів [4]. В навчальному курсі 10 класу «Географія: регіони та країни» використання обігових монет країн Європи сприятиме більш детальному ознайомленню із особливостями господарства, природних умов та культурного надбання певних країн та їх об'єднань, акцентуватиме увагу на відомих об'єктах, що вважаються їх візитівками.

Під час вивчення таких тем як «Економіко-географічна характеристика (ЕГХ) Німеччини», «ЕГХ Франції» та «ЕГХ Італії», або

занять гуртка «Фізико-географічне положення краю», «Природні комплекси», «Історико-культурні пам'ятки краю», «Історична та природна спадщина краю» вчителю географії та керівнику гуртка доцільно використовувати колекції монет євро вказаних країн та вітчизняні колекційні нумізматичні набори. Через різноманітні зображення на монетах, діти мали б можливість краще ознайомитись не лише із історичними й географічними особливостями країн, але й засвоїли б їх економічну, політичну і суспільну спрямованість. Все це створює в учнів відчуття повноти вивчення певної держави, її народу, історії та географічних особливостей [2].

Ефективне застосування монет дозволить дещо урізноманітнити форми і методи навчальної діяльності учнів, доповнити стандартний (усталений) хід уроку чи заняття новими елементами під час традиційного способу виконання практичних завдань. Деякі монети (євро Андорри, Ватикану, Словенії, Фінляндії), які мають яскравий, естетичний дизайн та цікаве художнє оформлення, можна розглядати як своєрідну художню мініатюру, що у свою чергу підвищує зацікавленість учнів до вивчення певної теми.

Використання зображень відомих історико-культурних об'єктів та творів живопису в географічній освіті виявляється важливим у зв'язку із можливістю формування естетичної обізнаності в сучасній молоді та привертання її інтересу до надбань національної та світової культури. Також відображення географічних об'єктів та явищ на грошових знаках розкриває багатогранність способів відображення картини світу та дає широкий простір для встановлення міжпредметних зв'язків [1].

Для формування економічної грамотності школярів також варто звертати їх увагу й на загальний дизайн та наявність обов'язкових компонентів монет. До таких компонентів відносять назву країни, назву грошової одиниці та її етимології, номінал, герб країни, гурт, метал монети тощо. Вчитель або керівник гуртка також можуть коротко зупинитись на видах металів для карбування монет (нейзильбер, алюміній, латунь, цинк, мідно-нікелевий і залізо-нікелевий сплави, срібло).

Висновки. Сучасний урок географії та заняття гуртка географічного спрямування неможливі без наочного навчання. Монети країн Європи, як важливий вид наочності сприяють створенню яскравих

образів та уявлень, допомагають дітям якісно засвоїти нові географічні знання. Пізнавальне і виховне значення застосування монет в закладах загальної середньої освіти та позашкільній роботі пов'язане із можливістю їхнього використання для виконання учнями різноманітних навчальних завдань, які сприятимуть підвищенню інтересу до географії, розвитку аналітичного та логічного мислення, формуванню картографічної культури, умінь систематизації даних.

Монети, перш за все, є глибоко географічні й легкодоступні для вивчення. Окрім того, різноманітні зображення на них мають не лише історичний і географічний характер, але й містять економічну, політичну і суспільну спрямованість. Все це створює відчуття повноти вивчення держави, народу, історії та географічних особливостей тієї чи іншої європейської країни.

Вдале використання монет на уроках географії та заняттях гуртка в повній мірі дозволить підвищити пізнавальний інтерес школярів до вивчення навчального предмету, забезпечити ефективне засвоєння навчального матеріалу, узагальнювати і систематизувати його та використовувати їх у практичній і дослідницькій діяльності.

Список використаних джерел

1. Байтеряков О.З., Деробас А.В. Грошові знаки як засоби навчання географії. Сучасний рух науки: тези доп. III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1-2 жовтня 2018 р. Дніпро, 2018. С. 22-24.

2. Байтеряков О.З., Донченко Л.М. Методика застосування грошових знаків в шкільному курсі «Географія. Материка і океани». Педагогічна інноватика : досвід та перспективи Нової української школи : кол. монографія / за заг.ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової, О. С. Арабаджи. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2019. С. 178-185.

3. Булава Л.М. Колекції монет на уроках географії// Географія та основи економіки в школі – 2005. № 6. – С. 49-51.

4. Мисько В.З., Мисько Т.О. Обігові монети країн Європи : історія, опис, систематизація, методика застосування на уроках географії. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : Збірник наукових праць. Вип. 33. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 30-40.

5. https://www.euro-coins.info/інформаційний_каталог_монет_Європи
6. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нумізматика>
7. https://uk.ucoin.net/Монети_світу

ДО НЕФОРМАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДОБУТТІ ВИЩОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ: КЕЙС ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Моргацький В.М., Вужинська Г.В.

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

Реформування вищої освіти в Україні з 2015 року заклало хороші умови для покращення системи надання освітніх послуг. Створення стандартів вищої освіти, впровадження у навчальному процесі освітньо-професійних програм (ОПП) укладає справді європейський підхід у здобутті освітніх ступенів бакалавра та магістра. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, як інституція, реалізує відповідну політику щодо покращення якості освітніх послуг і сприяє створенню належних умов для студентоцентричного навчання.

Спостерігаючи за особливостями навчального процесу, особливо в останні роки періоду карантинних обмежень під час поширення коронавірусної хвороби чи введення режиму воєнного стану, можемо відзначити, що студенти бакалаврату стали менш адаптованими до інтеграції у систему здобуття вищої освіти. Дистанційні методи навчання, спад рівня шкільних знань, складні соціально-психологічні умови нерідко мають демотивуючий ефект. Однак, останньому сприяли не тільки вище наведені обставини, але й загалом закладені прогалини у системі вищої географічної освіти протягом останніх десяти років. Мова йде про недостатньо швидку адаптивність географічних компетентностей до умов ринку праці в Україні, інерційність у застосуванні західних парадигм у науковій чи / та освітній діяльності, відсутність належної підтримки з боку уряду тощо [1, с. 69].

Комунікація зі студентами та викладачами дозволила нам спробувати виділити й узагальнити основні неформальні особливості та проблеми, що деструктивно впливають на суть і якість навчального процесу. Першочерговим питанням, яке цікавило нас, стала мотивація